

сті $k_1 = 2 - 1 = 1$ та $k_2 = 112 - 2 - 1 = 109$, що лежить в межах від 3,92 (при числі ступенів свободи $k_1 = 2 - 1 = 1$ та $k_2 = 125$) до 3,94 (при числі ступенів свободи $k_1 = 2 - 1 = 1$ та $k_2 = 100$) [9, с. 19–21]. Це свідчить про адекватність параметрів моделі та її достовірність.

Висновки. Таким чином, в ході дослідження встановлено, що між індикаторами інвестицій та зведеним індикатором економічних результатів функціонування

реального сектору є сильний взаємозв'язок, а між індикаторами інвестицій та зведеними індикаторами соціальних та екологічних результатів зв'язок може вважатися помітним. Побудовані моделі залежності між індикаторами є достовірними та можуть використовуватися для прогнозування зміни результатів функціонування реального сектору під впливом зміни індикаторів інвестицій, залучених на потреби його розвитку.

Список використаних джерел:

1. Онікієнко С.В. Інвестиційна діяльність: від емпіричного сприйняття до категоріального відображення. Ринок цінних паперів України. 2011. № 3–4. С. 61–66.
2. Череп А.В., Рурк Г.І. Інвестиційна діяльність України: стан та шляхи активізації. Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. 2011. № 3. С. 48–52.
3. Дворяшина Н.С. Інвестиції – основа соціального і економічного розвитку України. Науковий вісник. 2008. № 6. С. 263–267.
4. Диба Л.В. Інвестиції як важлива складова економічного добробуту держави. URL: www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Evu/2010_14/Diba.pdf.
5. Коваль Л.І. Інвестиції – роль і значущість для України. Економіка, фінанси і право. 2010. № 3. С. 56–59.
6. Поліщук О.А., Видай Я.В. Роль інвестицій у підвищенні ефективності національної економіки. URL: http://www.rusnauka.com/32_PVMN_2011/Economics/4_95705.doc.htm.
7. Чичуліна К.В. Кореляційний зв'язок в економіко-математичних моделях. Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. 2012. Вип. 1 (4). Т. 3. С. 250–255.
8. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: www.ukrstat.ua.
9. Таблиці функцій та критичних точок розподілів. Розділи: Теорія ймовірностей. Математична статистика. Математичні методи в психології / укл. М.М. Горонескуль. Харків: УЦЗУ, 2009. 90 с.

УДК 338.439.63(477)

Лозовська Н.М.,

кандидат економічних наук,
викладач економічних дисциплін,

Вінницький коледж

Національного університету харчових технологій

Рожко З.П.,

викладач економічних дисциплін,
Вінницький коледж

Національного університету харчових технологій

Струс Л.А.,

викладач економічних дисциплін,
Вінницький коледж

Національного університету харчових технологій

ТЕНДЕНЦІЇ ВИРОБНИЦТВА ТА СПОЖИВАННЯ М'ЯСА І М'ЯСОПРОДУКТІВ В УКРАЇНІ (НА ПРИКЛАДІ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ)

Лозовська Н.М., Рожко З.П., Струс Л.А. Тенденції виробництва та споживання м'яса і м'ясопродуктів в Україні (на прикладі Вінницької області). У статті розглянуто динаміку виробництва основних видів м'яса та м'ясних продуктів підприємствами Вінницької області. Досліджено динаміку обсягів експорту та імпорту м'ясних продуктів. Наведені дослідження середніх цін реалізації сільськогосподарських тварин. Також у статті здійснено порівняння середніх цін на м'ясопродукти в Україні та Польщі, охарактеризовано динаміку споживання м'яса в Україні та Вінницькій області. У висновках наведені пропозиції для ефективного розвитку м'ясопереробного комплексу.

Ключові слова: м'ясопереробна галузь, підприємство, м'ясо, експорт м'ясних продуктів, імпорт м'ясних продуктів.

Лозовская Н.Н., Рожко З.П., Струс Л.А. Тенденции производства и потребления мяса и мясопродуктов в Украине (на примере Винницкой области). В статье рассмотрена динамика производства основных видов мяса и мясных продуктов предприятиями Винницкой области. Исследована динамика объемов экспорта и импорта мясных продуктов. Приведены исследования средних цен реализации сельскохозяйственных животных. Также в статье проведено сравнение средних цен на мясопродукты в Украине и Польше, охарактеризована динамика потребления мяса в Украине и Винницкой области. В выводах приведены предложения для эффективного развития мясоперерабатывающего комплекса.

Ключевые слова: мясоперерабатывающая отрасль, предприятие, мясо, экспорт мясных продуктов, импорт мясных продуктов.

Lozovska N.M., Rozhko Z.P., Strus L.A. Trends in the production and consumption of meat and meat products in Ukraine (on the example of Vynnytsia region). The article deals with the dynamics of production of the main types of meat and meat products by the enterprises of Vynnytsia region. The dynamics of export and import of meat products are investigated. The researches of average prices of agricultural animals' sale are presented. Also, the article compares the average prices for meat products in Ukraine and Poland and also describes the dynamics of meat consumption in Ukraine and Vynnytsia region. The conclusions provide suggestions for the effective development of the meat processing complex.

Key words: meat processing industry, enterprise, meat, export of meat products, import of meat products.

Постановка проблеми Одним із головних завдань економічної політики в Україні є забезпечення продовольчої безпеки України, а виробництво м'яса та м'ясних продуктів є одним із важливих питань у вирішенні проблем продовольчої безпеки країни. Відповідно до останніх досліджень рівень споживання м'яса та м'ясних продуктів не відповідає науково обґрунтованим нормам харчування. М'ясна галузь набуває все більшого значення для країни.

М'ясо є високоцінним продуктом, що має значну питому вагу в харчуванні населення. М'ясо є джерелом повноцінного білка, жиру, вітамінів, мінеральних і екстрактивних речовин. Для того щоб раціон можна було вважати збалансованим, у ньому обов'язково повинні бути присутніми тваринні білки, адже вони – «будівельний матеріал» для м'язів і кісток, та і сильний імунітет за відсутності в меню тваринних білків навряд чи можливий, а також м'ясо – чудове джерело заліза, магнію, цинку, фосфору і калію. Є в м'ясі і вітамін А, і вітаміни групи В.

Аналіз останніх досліджень. Питання, що стосуються м'ясопереробної галузі, дедалі частіше є предметом наукових досліджень на різноманітних конференціях та форумах. Напрями розвитку ринку м'ясної продукції, цінової політики в м'ясопереробній галузі досліджувалися в працях багатьох учених та практиків. Варто зазначити, що праці таких дослідників, як О.І. Драган, А.Д. Бергер, Г.О. Кундеева, А.С. Сахненко та інші, не тільки містять глибокий науковий аналіз стану м'ясопереробної галузі країни й особливостей його розвитку, але й розкривають проблеми, що мають місце в цій галузі.

Формулювання цілей статті. Метою статті є дослідження тенденцій виробництва та споживання м'яса і м'ясних продуктів у Вінницькій області.

Виклад основного матеріалу. М'ясопереробна галузь входить до складу харчової промисловості і займає одне з основних місць у формуванні продовольчого ринку. М'ясопереробна галузь в комплексі з іншими галузями економіки України чинить вплив на соціально-економічну ситуацію країни. Тому доречним є дослідження та аналіз тенденцій розвитку м'ясопереробного комплексу держави. Розглянемо виробництво основних видів м'яса та м'ясних продуктів підприємствами Вінницької області (табл. 1).

Аналізуючи табл. 1, необхідно зазначити, що обсяги виробництва м'яса великої рогатої худоби (ВРХ) за період 2010–2016 рр. суттєво не змінилися. Якщо порівняти 2016 р. та 2010 р., то збільшення становить 1795 т. Найбільші обсяги м'яса ВРХ свіжого чи охолодженого за аналізований період були у 2012 р. (14 893 т) та у 2011 р. (13 317 т).

Аналізуючи величину виробництва м'яса ВРХ замороженого, слід зазначити, що за аналізований період ця величина зменшилася на 1780 т. Найбільше за аналізований період було вироблено мяса ВРХ замороженого у 2010 р. – 4193 т., а найменше – у 2011 р. (1029 т).

Аналізуючи виробництво м'яса свиней свіжого чи охолодженого, необхідно зазначити, що найбільша його величина була у 2016 р. – 5129 т, а найменша – у 2010 р. Відносно відхилення, якщо порівняти 2016 р. та 2010 р., становило +99,33%.

Таблиця 1

Виробництво основних видів м'яса та м'ясних продуктів підприємствами Вінницької області

№	Показники	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.
1	М'ясо великої рогатої худоби свіже чи охолоджене, т	10 041	13 317	14 893	10 684	10 046	10 498	11 836
2	М'ясо великої рогатої худоби заморожене, т	4193	1029	1134	2325	1590	2553	2413
3	М'ясо свиней свіже чи охолоджене, т	2573	3464	3200	2596	2777	3229	5129
4	М'ясо свиней заморожене, т	102	50	44	331	983	522	249
5	М'ясо свійської птиці свіже чи охолоджене, т	7263	7754	18 752	43 376	60 889	86 764	132 740
6	Вироби ковбасні, т	4921	5119	5628	6006	5636	5558	5899

Джерело: згруповано авторами на основі даних [2]

Найбільшу частку в структурі виробництва основних м'ясних продуктів підприємствами Вінницької області становило виробництво м'яса свійської птиці свіжого чи охолодженого у 2016 р. – 132 740 т, що на 125 477 т більше, ніж у 2010 р. Ця величина збільшилася через те, що на теренах Вінницької області розвивали свою діяльність декілька птахофабрик. Однією з найпотужніших є «Вінницька птахофабрика» ПАТ «МХП», що введена в експлуатацію в 2012 р., а в 2015 р. було розпочато операційну діяльність [8].

Аналізуючи виробництво виробів ковбасних, слід зазначити, що ця величина за аналізований період збільшилася на 19,87%, що було здійснено завдяки збільшенню виробничих потужностей м'ясопереробних підприємств Вінниччини.

Підприємства м'ясної промисловості Вінницької області мають значний експортний потенціал. За період 2010–2016 рр. для експорту цієї продукції характерні коливання (табл. 2), але загалом величина експорту, наприклад, експорт живих тварин та продуктів тваринного походження, збільшилася на 34 161,2 тис. дол. США, що у відносному вираженні становить 274,96%.

Величина експорту м'яса та їстівних субпродуктів за аналізований період збільшилася до 9305,0 тис. дол. США, що в абсолютному вираженні, якщо порівняти 2016 р. із 2010 р., становить 6571,8 тис. дол. США, що у відносному вираженні становить +240,44%.

Аналізуючи імпорт продукції м'ясопереробного комплексу Вінницької області, необхідно зазначити, що величина імпорту живих тварин і продуктів тваринного походження зменшилася за аналізований період на 15 480,4 тис. дол. США.

Імпорт м'яса та їстівних субпродуктів зменшився на 14 415,2 тис. дол. США, це є позитивною тенденцією, адже досвід свідчить про те, що більшість споживачів задовольняють потреби в м'ясних виробах вітчизняного виробництва. Аналіз свідчить, що чим менший обсяг імпорту товарів, тим краще розвивається вітчизняне виробництво, і ця тенденція приводитиме до підвищення ефективності діяльності підприємств.

Роль цінової політики підприємств м'ясопереробної галузі в сучасному ринковому середовищі є важливим чинником посилення конкурентних позицій. Це передбачає формування ефективної цінової політики. Ціни на м'ясну продукцію за аналізований період збільши-

лися в декілька разів. Динаміка зміни цін на реалізацію сільськогосподарських тварин наведена на рис. 1.

Аналізуючи рис. 1, слід зазначити, що найвища середня ціна реалізації сільськогосподарських тварин за аналізований період була у 2015 р. і становила 25 725,5 грн. за тонну живої маси, а найнижча середня ціна була у 2010 р. – 9938,9 грн. за тонну живої маси.

Щодо світових цін на м'ясо слід зазначити, що, за даними Продовольчої сільськогосподарської організації Об'єднаних Націй, у лютому 2018 р. середнє значення індексу цін на м'ясо ФАО становило 169 пунктів, залишаючись незмінним щодо переглянутого показника за січень 2018 р., проте воно було майже на 5% вище показника за той же період минулого року. Зростання котирувань цін на яловичину відбувалося на тлі падіння котирувань м'яса птиці і свинини, а котирування цін на баранину майже не змінилися. Ціни на яловичину ростуть другий місяць поспіль у зв'язку з обмеженою експортною пропозицією з боку Нової Зеландії. Четвертий місяць триває падіння котирувань світових цін на м'ясо птиці, що відбувається головним чином у зв'язку зі значними обсягами експортної пропозиції в основних регіонах-виробниках. У зв'язку з обмеженим імпортним попитом в світі з вересня 2017 року триває падіння Індексу цін на свинину [9].

Здійснимо порівняння цін на м'ясопродукти в Україні та Польщі, Польща здавна славиться своїми ковбасами та м'ясними делікатесами, хорошої якості м'ясом і птицею місцевого виробництва. Польща – одна з країн ЄС, на території якої заборонені копчені м'ясні вироби. Здійснимо аналіз середніх цін на м'ясопродукти в Україні та Польщі (табл. 3).

Аналізуючи табл. 3, необхідно зазначити, що вартість ковбаси салями, свинячої лопатки і яловичини близькі в ціні. Значно відрізняється ціна на бекон та курку. А це може залежати від популяризації здорового способу життя, релігії чи смакових уподобань, які приводять до того, що в усьому світі люди все більшу перевагу надають курячому м'ясу, відмовляючись при цьому від свинини, яловичини або інших видів м'яса. Серед усіх видів пташиного м'яса найбільшу частину займає виробництво курятини або бройлерів.

Розглянуті вище тенденції виробництва м'ясних продуктів, експортно-імпортних динамік та цінова політика на ринку м'ясопродуктів впливають на обсяги спожив-

Таблиця 2

Динаміка обсягу експорту та імпорту м'яса та м'ясних продуктів за період 2010–2016 рр., Вінницька область (тис. дол. США)

Показник	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.
Живі тварини; продукти тваринного походження	Експорт						
	12 424,1	17 693,1	18 185,2	18 207,9	35 041,9	45 531,3	46 585,3
Живі тварини	Імпорт						
	20 672,8	20 773,2	18 986,9	14 417,7	14 710,0	17 804,1	5192,4
М'ясо та їстівні субпродукти	Експорт						
	-	-	-	160,1	173,6	6627,4	950,4
М'ясо та їстівні субпродукти	Імпорт						
	2086,5	2832,8	3306,6	4602,0	2389,9	2194,6	936,1
М'ясо та їстівні субпродукти	Експорт						
	2733,2	1770,6	6258,8	6173,3	7157,2	6627,4	9305,0
М'ясо та їстівні субпродукти	Імпорт						
	17 495,1	17 597,6	14 209,2	4525,0	3397,2	2194,6	3079,9

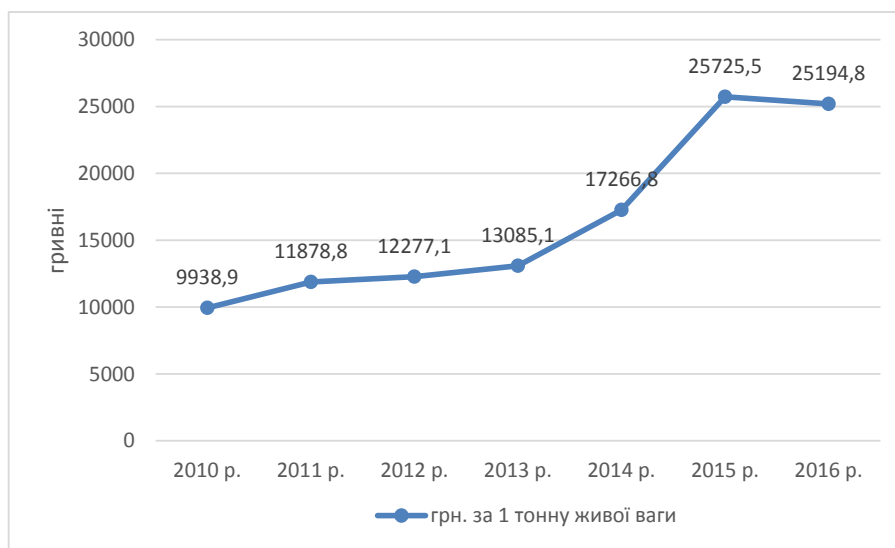
Джерело: згруповано автором на основі даних [2]

вання м'яса і м'ясопродуктів в Україні та Вінницькій області зокрема. Річне споживання м'яса у Вінницькій області на 1 особу у 2010–2016 рр. наведено у табл. 4.

З розрахованих даних табл. 4 можна дійти висновку, що фактичне відставання споживання м'яса на одну особу в рік від раціональної норми споживання МОЗ України у Вінницькій області становить: у 2010р. – 37,2%, у 2011р.–33,7%,у2012р.–33,7%,у 2013р.–30,4%,у2014р.–32,5%, у 2015 р. – 35,9%, у 2016 р. – 34,2%. Це свідчить про недоотримання населенням області значної кількості енергетично цінних продуктів харчування. Хоча порівняно з даними по Україні індикатор достатності споживання м'яса і м'ясопродуктів у Вінницькій області у 2010–2016 рр. дещо вищий. Порівнюючи споживання м'яса і м'ясопродуктів у Вінницькій області у 2016 р. і 2010 р., бачимо підвищення рівня на 4,6%.

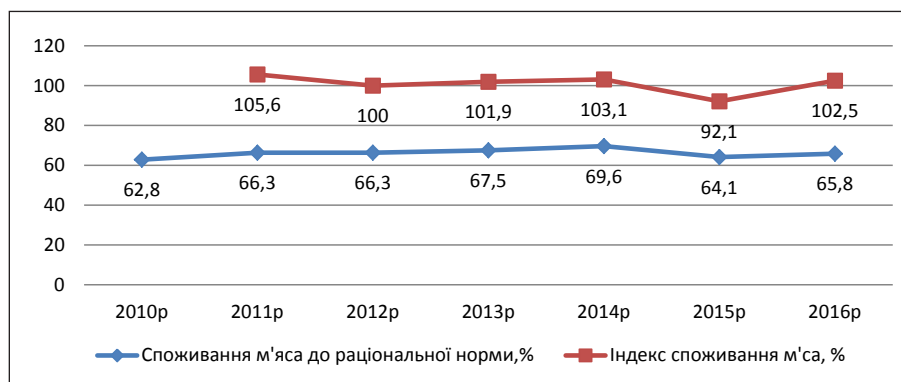
Для ґрунтовнішого аналізу розглянемо індекси споживання м'яса на одну особу в рік по Вінницькій області за 2010–2016 рр. (рис. 2).

Отже, простежується позитивна динаміка індексу річного споживання м'яса на одну особу у Вінницькій області відповідно до попереднього року: у 2011 р. – на 5,4 в.п., у 2012 р.–

Рис. 1. Середні ціни реалізації сільськогосподарських тварин (сільськогосподарські підприємства, грн за т живої маси) у Вінницькій області

Джерело: згруповано авторами на основі даних [2]

Рис. 2. Рівень споживання м'яса на одну особу в рік, %

Джерело: розраховано авторами на основі даних [2]

Таблиця 3

Середні ціни на м'ясопродукти в Україні та Польщі станом на березень 2018 р.

Найменування продуктів	Вартість у Польщі (zł/грн)	Вартість в Україні (zł/грн)
Курка (тушка)	6,46 – 45,22	18,9 – 152
Ковбаса салями за 1 кг	30 – 210	34,3 – 240
Бекон за 1 кг	32 – 224	23 – 160
Свиняча лопатка без кістки за 1 кг	16,85 – 118	14,3 – 100
Яловичини лопатка без кістки за 1 кг	26 – 182	20 – 140

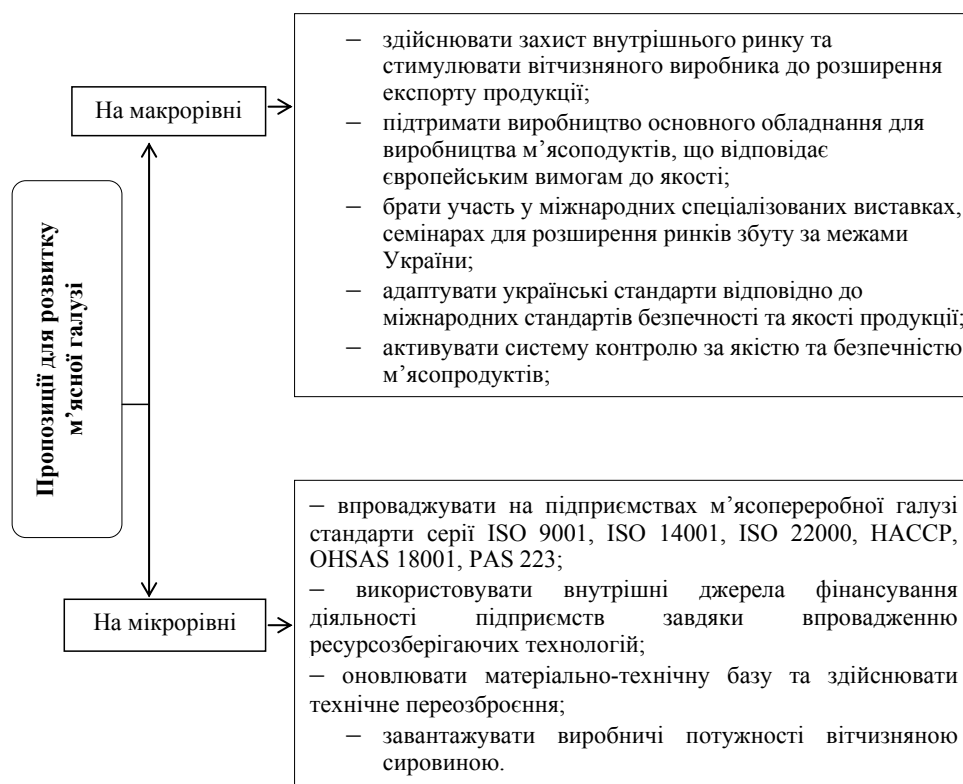
Джерело: [5]

Таблиця 4

Споживання м'яса в Україні та Вінницькій області (на 1 особу за рік, у кг) за 2010–2016 рр.

Показники	Роки						
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Споживання м'яса і м'ясопродуктів у Вінницькій області	50,3	53,0	53,0	54,0	55,7	51,3	52,6
У % до раціональної норми споживання МОЗ України на (80 кг/ос.)	62,8	66,3	66,3	67,5	69,6	64,1	65,8
Споживання м'яса і м'ясопродуктів в Україні	52,0	51,0	54,4	56,1	54,1	50,9	51,4
У % до раціональної норми споживання МОЗ України на (80 кг/ос.)	65,0	63,7	68,0	70,1	67,6	63,6	64,2

Джерело: розраховано авторами за даними [2]

Рис. 3. Пропозиції для розвитку м'ясної галузі

на 0 в.п., у 2013 р. – на 1,9 в.п., у 2014 р. – на 3,1 в.п., у 2015 р. – зменшення на 7,8 в.п., у 2016 р. – на 2,5 в.п.

Оскільки населення України та Вінницької області зокрема недоотримує у споживанні м'яса та м'ясопродуктів, то необхідно збільшити обсяги виробництва продукції тваринництва. Без прямої державної підтримки галузі тваринництва це зробити важко. В країнах ЄС досить значна державна підтримка сільського господарства, що сприяє вищій конкурентоспроможності продукції на світовому продовольчому ринку порівняно з вітчизняними виробниками.

На основі проведеного аналізу можна дійти висновку, що для ефективного розвитку м'ясопереробного комплексу необхідно впровадити заходи, наведені на рис. 3.

Висновки. Отже, за аналізований період очевидною є тенденція до зростання обсягів виробництва основних видів м'яса та м'ясних продуктів підприємствами Вінницької області. Споживання м'яса і м'ясопродуктів на одну особу в рік у Вінницькій області також зростає, але з фактичним відставанням від раціональної норми споживання МОЗ України. Тому, крім запропонованих пропозицій для розвитку м'ясної галузі на макро-, та макрорівні, необхідно формувати ефективну цінову політику.

Список використаних джерел:

1. Бергер А.Д. Формування цінової політики підприємств м'ясопереробної галузі. URL: <http://nuft.edu.ua/dissertation/view/dysertatsiya-berher-ad>
2. Головне управління статистики у Вінницькій області. URL: <http://www.vn.ukrstat.gov.ua/>
3. Драган О.І. Передумови та проблеми розвитку підприємств м'ясної промисловості України. URL: http://vuzlib.com.ua/articles/book/6144-Peredumovi_ta_problemi_rozvitk/1.html
4. Інформаційно-практичний семінар «Доступні фінансові ресурси для представників аграрного бізнесу Вінницької області». URL: <http://www.vin.gov.ua/dep-apr/9045-informatsiino-praktychnyi-seminar-dostupni-finansovi-resursy-dlia-predstavnykiv-ahrarnoho-biznesu-vinnytskoi-oblasti-2>
5. Какие цены на продукты питания в супермаркетах Польши? URL: <http://poland-consult.com/polezno-znat/tseny-na-produkty.html>
6. Ключові напрямки програм підтримки аграрного сектору у рамках Державного бюджету на 2018 рік. URL: <http://www.vin.gov.ua/dep-apr/8929-kliuchovi-napriamky-prohram-pidtrymky-ahrarnoho-sektoru-u-ramkakh-derzhavnoho-biudzhetu-na-2018-rik-ozvuche>
7. Кундєєва Г.О. М'ясна промисловість у вирішенні продовольчої безпеки URL: <http://dSPACE.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/17092/1/3.Pdf>
8. Офіційний сайт компанії Миронівський хлібопродукт. URL: <https://www.mhp.com.ua/ru>
9. Офіційний сайт Продовольчої сільськогосподарської організації Об'єднаних Націй. URL: www.fao.org/home/ru/
10. Сахненко А.С. Збалансованість асортиментного портфелю підприємств харчової промисловості в контексті забезпечення продовольчої безпеки країни. URL: <http://nuft.edu.ua/dissertation/view/dysertatsiya-sakhnenko-as>
11. Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/25028736>